© Wydawnictwo UR 2008
ISSN 1730-3524

Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rzeszów 2009, 110–111

Mieczysław Radochoński

Recenzja: Stanisława Byra, Monika Parchomiuk: Osobowościowe i społeczne uwarunkowania radzenia sobie ze stresem przez studentów pierwszego roku. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008, ss. 272

Z Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Rzeszowskiego

Problem zawarty w temacie recenzowanej pracy należy uznać za interesujący poznawczo oraz aktualny i ważny ze społecznego punktu widzenia. Przemawia za tym wiele argumentów, m.in. ogromny wzrost liczby studentów szkół wyższych, jaki obserwuje się w okresie ostatnich kilkunastu lat. W rezultacie tego w każdym roku w Polsce studia wyższe podejmuje kilkaset tysięcy młodych ludzi, z których pewna część przeżywa poważne trudności adaptacyjne. Jest to w pełni zrozumiałe, gdyż duży ich odsetek studiuje najczęściej z dala od domu rodzinnego, w środowisku wielkomiejskim różniącym się znacznie od ich środowiska lokalnego. Ponadto trudności adaptacyjne u osób rozpoczynających studia mogą być wywołane charakterystycznymi czynnikami tkwiącymi w środowisku akademickim, jak np. specyficzny system nauczania i uczenia się, organizacja studiów, poziom wymagań, nowe kontakty międzyludzkie, itp. Dla znacznej części początkujących studentów dodatkowym stresorem może być oderwanie od domu rodzinnego. Wprawdzie doświadczają oni podobnych stresorów, jednak mogą się różnić pod względem mechanizmów radzenia sobie z nimi. Dlatego dobrze, że Autorki niniejszej pracy, jako główny cel badawczy, przyjęły „próbę zidentyfikowania preferowanego radzenia sobie ze stresem (dyspozycyjnego i sytuacyjnego) u studentów I roku".

Całość pracy została podzielona na 3 obszerne rozdziały. Rozdział I poświęcony jest teoretycznym aspektom problematyki stresu i radzenia sobie z obciążeniami, jakie on wywołuje. Zawarte jest w nim także omówienie wyników badań własnych ukazujących intensywność stresorów doświadczanych przez osoby rozpoczynające studia wyższe. Autorki uwzględniły przy tym m.in. takie podstawowe zmienne, jak płeć czy środowisko pochodzenia. Zaletą tej części pracy jest to, że uzyskane wyniki zostały odniesione do rezultatów badań przeprowadzonych przez innych autorów nad radzeniem sobie ze stresem, w tym także przez młodzież akademicką.

W rozdziale II natomiast Autorki zajęły się analizą zależności występujących pomiędzy wybranymi czynnikami intra- i interpersonalnymi a preferowanymi sposobami radzenia sobie ze stresem. Szczególnie interesuje je rola inteligencji emocjonalnej oraz wybranych cech osobowości, a także wsparcia społecznego i postaw wychowawczych rodziców.

Z kolei rozdział III ma charakter syntezy, której celem jest uchwycenie zależności zachodzących między wyodrębnionymi czynnikami a stylami radzenia sobie ze stresem wśród początkujących studentów.

Zaletą recenzowanej pracy jest to, że jej Autorki przy omawianiu rezultatów własnych badań odnoszą się do wyników uzyskanych przez innych autorów, zwłaszcza zagranicznych. Jednak te porównania w niektórych przypadkach są zbyt ogólnikowe, gdyż pomijają odpowiednie dane liczbowe, które świadczyłyby o zakresie podobieństw lub różnic występujących pomiędzy zestawianymi grupami studentów. Autorki powinny wyjaśnić tę kwestię. Powyżej zamieszczone uwagi krytyczne i propozycje zmian nie wpływają istotnie na moją bardzo pozytywną ocenę recenzowanej pracy. Przede wszystkim ze względu na jej wysoką wartość poznawczą, która wynika z faktu, iż odnosi

się do interesującego i ważnego społecznie problemu badawczego. Problem ten w ostatnim okresie nie był przedmiotem tak wszechstronnego opracowania, jakie zaprezentowały Autorki. W krajowej literaturze pedagogicznej i psychologicznej ostatnio odczuwało się brak kompleksowego opracowania na ten temat, dlatego recenzowana praca w istotnej mierze wypełnia istniejącą lukę. Jako taka wzbogaca ona wiedzę pedagogiczną i psychologiczną dotyczącą intra- i interpersonalnych determinantów radzenia sobie ze stresem przez studentów będących w początkowej fazie studiowania. Należy podkreślić, że ten aspekt funkcjonowania młodzieży akademickiej na ogół nie znajduje się w centrum zainteresowania władz poszczególnych uczelni. Tymczasem, z wagi na wychowawczą funkcję szkół wyższych, należałoby podjąć określone działania związane z szeroko pojętym pomaganiem młodym ludziom rozpoczynającym studia wyższe, szczególnie tym, którzy napotykają określone trudności adaptacyjne. Jest to tym bardziej uzasadnione, że w związku z zachodzącym ciągle w Polsce procesem przekształceń ustrojowych, liczba czynników stresogennych oddziałujących na młodzież akademicką jest na ogół większa niż miało to miejsce jeszcze kilkanaście lat temu. Kolejną zaletą recenzowanej pracy, zasługującą na podkreślenie, jest sformułowanie przez Autorki szeregu postulatów, które mogą znaleźć zastosowanie w działalności profilaktyczno-wychowawczej ze studentami lat pierwszych. Chodzi tu głównie o zwrócenie uwagi na ważną rolę rozwijania zasobów osobistych i społecznych istotnych w procesie dawania sobie rady ze stresem. W tym kontekście należałoby skierować większe zainteresowanie na warunki, w jakich funkcjonuje młodzież pochodząca ze wsi i małych miasteczek, która napotyka większe trudności w procesie adaptacji do studiów wyższych niż ich rówieśnicy z większych miast.

Opierając się na wyżej sformułowanych uwagach i ocenach oraz propozycjach zmian, z pełnym przekonaniem chciałbym polecić lekturę recenzowanej pracy pod red. Stanisławy Byry i Moniki Parchomiuk jako pozycji wartościowej z naukowego i merytorycznego punktu widzenia, która w istotny sposób wzbogaca wiedzę w zakresie ujętym w jej temacie. Dodatkowo publikacja tego opracowania wypełnia zauważalną lukę, jaka aktualnie istnieje w krajowej literaturze psychologicznej i pedagogicznej. Dzięki temu nauczyciele akademiccy, a także studenci – szczególnie takich kierunków, jak nauki o zdrowiu, psychologia i pedagogika – uzyskują cenną pozycję ułatwiającą zdobycie i ugruntowanie wiedzy na temat ich funkcjonowania w warunkach współczesnej uczelni wyższej, co stanowi istotny wskaźnik ich zdrowia psychicznego.

Mieczysław Radochoński
Instytut Pedagogiki
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Praca wpłynęła do Redakcji: 19 marca 2009
Zaakceptowano do druku: 26 marca 2009